Handel inom EU

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Inom EU är livsmedelslagstiftningen till stor del gemensam och fri rörlighet gäller för handel med de flesta livsmedel. För animaliska livsmedel finns bland annat särskilda krav på godkänd anläggning och på mottagarens egenkontroll.

Bestämmelser för handel inom EU

Fri rörlighet gäller för handel med livsmedel mellan alla EU-länder och i viss utsträckning med länder som jämställs med EU-länder. Det beror på att den regleras av EU-lagstiftning som är tillämplig i alla EU-länder. Som utgångspunkt gäller samma regler vid handel med livsmedelsföretagare i andra EU-länder som vid handel inom Sverige. Handel med livsmedel inom EU kallas ofta för införsel och utförsel.

Utöver vissa handelsdokument och sundhetsintyg (se nedan) behövs normalt inget exportintyg vid handel med livsmedel mellan EU-länder. Vid export till länder utanför EU, så kallade tredjeländer, finns däremot särskilda krav på intyg och andra handlingar för vissa animaliska livsmedel.
Export av livsmedel

Länder som jämställs med EU-land

Vid handel med animaliska livsmedel jämställs vissa länder, ibland endast för vissa typer av animaliska livsmedel, med EU-land. I vissa fall gäller särskilda bestämmelser eller tilläggsregler utöver de EU-gemensamma reglerna.

Handelsavtal mellan EU och länder utanför EU

Krav på anläggningen

Enligt EG-förordningarna 852/2004 och 853/2004 ska alla livsmedelsanläggningar vid ett företag vara antingen registrerade eller godkända av kontrollmyndigheten. Detta gäller även för företag som endast förmedlar livsmedel. Kontrollmyndighet för livsmedelskontroll i Sverige är antingen Livsmedelsverket eller den kommun där livsmedelsföretaget ligger.

Animaliska livsmedel som förs in i Sverige från andra EU-länder måste komma från anläggningar som är godkända enligt EG-förordning 853/2004.

På EU-kommissionens webbplats finns länkar till EU-ländernas centrala livsmedelsmyndigheter där det finns listor över godkända anläggningar:

EU-kommissionen - godkända anläggningar inom EU

Anläggningar som inte måste vara godkända ska alltid vara registrerade vid kontrollmyndigheten. För dessa anläggningar finns inga listor. Om man vill ta reda på om ett livsmedelsföretags anläggning är registrerad kan man fråga kontrollmyndigheten för anläggningen. Ofta kan livsmedelsföretagaren visa upp skriftlig bekräftelse på sin registrering.

Salmonellagarantier

Vid införsel till Sverige av vissa typer av kött och ägg från ett annat EU-land gäller särskilda skyddsbestämmelser mot salmonella. Dessa kallas salmonellagarantierna.

Salmonellagarantierna

Utförsel

Det kan finnas nationella regler i olika EU-länder som kompletterar EU-lagstiftningen. Det kan till exempel vara nationella regler om märkning och presentation av livsmedel. Livsmedelsföretagaren bör alltid kontakta myndigheterna i det mottagande landet för mer information.

Företagets egenkontroll vid mottagande av animaliska livsmedel

Företag som tar emot sändningar med animaliska livsmedel från andra EU-länder och vissa andra länder ska utföra särskild egenkontroll enligt 4-5 §§ LIVSFS 2005:22. Eventuella civilrättsliga avtal mellan aktörer i transportkedjan eller vem som äger livsmedlen påverkar inte det mottagande företagets ansvar för att utföra dessa kontroller.

Sändning och mottagare

Vad som är en sändning definieras i artikel 3.37 i förordning (EU) 2017/625. När det gäller livsmedel innebär ”sändning” en mängd livsmedel av samma typ av vara, som omfattas av samma intyg och som skickas från samma anläggning med samma transportmedel till samma mottagare.

Det finns ingen definition av mottagare i lagstiftningen. Av definitionen av sändning kan förstås att vilken livsmedelsföretagare som är mottagaren avgörs av:

- vilket livsmedelsföretag som anges som mottagare i handelsdokument och intyg för sändningen,
- att kriterierna för definitionen av en sändning är uppfyllda även vid den mottagande anläggningen, det vill säga att sändningen som skickades från avsändaren är intakt när den når mottagaren.

Exempel

- En anläggning tar emot en försändelse bestående av flera olika delar av fläskkött skickat direkt från en anläggning i ett annat EU-land där delarna styckats. Delarna har olika bäst-före datum och batchnummer. Handelsdokumentet omfattar samtliga delar av försändelsen. En sändning. Definitionen kräver inte att varorna i en sändning har samma batchnummer eller bäst-före datum och de kan anses vara samma typ, kategori eller varuslag.

- En anläggning tar emot fryst laxfilé som har samma batchnummer och bäst-före datum. Fisken har skickats från samma anläggning i annat EU-land, i två omgångar. Två sändningar. Om varorna skickas vid två olika tillfällen är de inte skickade med samma transportmedel.

- En anläggning i annat EU-land skickar vid ett tillfälle fryst nötkött som lastas av hos två olika anläggningar. En eller två sändningar. Om handelsdokument och intyg gäller för allt kött som skickats, är det en sändning. Om det finns olika handelsdokument och intyg uppdelade på de två mottagarna, är det två sändningar.

Livsmedelsföretagarens egenkontroll

Den särskilda egenkontrollen som det mottagande företaget enligt 4 - 5 §§ LIVSFS 2005:22 ska utföra innebär kontroll av att:

- sändningen åtföljs av handelsdokument eller sundhetsintyg enligt artikel 7 i förordning (EG) nr 853/2004, då sådant krävs.
- sändningen åtföljs av salmonellaintyg då sådant krävs, se artikel 8 i förordning (EG) nr 853/2004. Läs mer om salmonellagarantierna.
- dokumentet eller intyget överensstämmer med sändningen.
- de animaliska livsmedlen är kontrollmärkta enligt artiklarna 5 eller 6 i förordning (EG) nr 853/2004, då sådant krävs.

Handelsdokument och sundhetsintyg

Kravet i artikel 7 i förordning (EG) nr 853/2004 innebär att när så krävs enligt bilaga II eller bilaga III till förordningen, ska livsmedelsföretagaren se till att intyg eller andra dokument åtföljer sändningar med animaliska livsmedel.

Av bilagorna till förordning (EG) nr 853/2004 framgår bland annat att:

- det krävs en registreringshandling vid förflyttning av sändningar med levande musslor (se avsnitt VII, kapitel I i bilaga III),

- vissa bulkförpackade livsmedel inte behöver identifieringsmärkning om nödvändiga uppgifter framgår av den medföljande dokumentationen (se avsnitt I, punkt 12 i bilaga II),
- vid transport och lagring av råvaror för gelatin- eller kollagenproduktion ska sändningen åtföljas av ett specifikt intyg enligt tillägg till avsnitt XIV, kapitel II, punkt 1 i bilaga III.
- när den behöriga kontrollmyndigheten godkänt transport från slakteri av slaktkroppar innan föreskriven temperatur uppnåtts i dessa, ska intyg från livsmedelsföretagaren medfölja, se avsnitt I, kapitel VII, punkt 3 i bilaga III.
- vid transport av icke-avhudat vilt mellan EU-länder, se avsnitt IV, kapitel II, punkt 8 i bilaga III.
- för fryst fisk och fiskprodukter där krav finns på frysbehandling eller särskilda produktionsförhållanden avseende risk för parasiter behöver frysningen eller produktionsförhållanden anges i en medföljande handling, se bilaga III, avsnitt VIII, kapitel III D, punkt 4.

Dokumentation

För varje sändning ska mottagande livsmedelsföretag dokumentera följande uppgifter:

- livsmedlets slag
- mängd
- avsändande land
- avsändande anläggning med kontrollnummer
- datum för mottagandet och
- livsmedelsföretagare som fört in sändningen

All denna dokumentation och alla handelsdokument, sundhetsintyg, salmonellaintyg och övriga dokument ska förvaras hos livsmedelsföretagaren i minst två år. Se 5 § i LIVSFS 2005:22.

Dessa krav gäller utöver kraven på dokumentation för spårbarhet.

Spårbarhet

Kontroll- och identifieringsmärkning

Enligt artikel 5 förordning (EG) nr 853/2004 får livsmedelsföretagare från en godkänd anläggning endast släppa ut livsmedel av animaliskt ursprung som är försedda med antingen ett kontrollmärke eller ett identifieringsmärke. När denna märkning krävs ska företagen kontrollera att den är anbringad och korrekt.

Kontroll- och identifieringsmärkningen innebär:

- kontrollmärke på kött enligt artikel 18 i förordning (EU) 2017/625, det vill säga den stämpel som anbringas köttet vid slakteri, eller
- identifieringsmärke enligt avsnitt I i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004, det vill säga det så kallade ovalmärket.

Identifieringsmärke får endast anbringas av den livsmedelsföretagare som producerar och/eller förpackar livsmedlet och endast vid den anläggning där produktionen och/eller förpackningen sker. Förpackningar som saknar korrekt identifieringsmärke får inte korrigeras vid mottagande anläggning eller släppas ut på marknaden i Sverige, se avsnitt I, punkt 1 och 2 i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004.

Kontroll- och identifieringsmärkning av animaliska livsmedel

EU-kommissionen - godkända anläggningar inom EU

Information och märkning

Livsmedelsföretagare ska se till att korrekt och nödvändig märkning eller information medföljer från avsändaren. Se artikel 8.5 i förordning (EU) nr 1169/2011 och artikel 17.1 i förordning (EG) nr 178/2002. Den som för in livsmedel från andra länder ska även se till att märkningen och/eller informationen finns på svenska. Se artikel 15 i förordning (EU) nr 1169/2011 och 5 § LIVSFS 2014:4.

Information och märkning

Ansvar för informationen

Åtgärder vid avvikelser

Om det i egenkontrollen eller i den offentliga kontrollen visar sig att en sändning inte uppfyller kraven när det gäller:

- godkänd anläggning enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004,
- identifierings- eller kontrollmärkning enligt artikel 5 i förordning (EG) nr 853/2004,
- nödvändiga dokument och intyg enligt 4 § LIVSFS 2005:22 eller
- kraven på information och märkning enligt förordning (EU) nr 1169/2011 och LIVSFS 2014:4

får sändningen inte släppas ut på marknaden i Sverige. Samma sak gäller om det påvisas eller misstänks att en sändning inte kan anses vara säker.

Företaget ska omgående meddela sådana fynd i egenkontrollen till sin kontrollmyndighet och vidta lämpliga åtgärder. Se 4 § i LIVSFS 2005:22 och artikel 19 i förordning (EG) nr 178/2002.

Lämpliga åtgärder för företaget att vidta kan vara att:

- hindra att livsmedel från sändningen släpps ut på marknaden i Sverige.
- hindra att livsmedel från sändningen blandas med eller riskerar att kontaminera andra livsmedel.
- se till att kontrollmyndigheten, berörda livsmedelsföretagare och vid behov konsumenter informeras.
- dra tillbaka berörda livsmedel och, om så behövs, återkalla dessa.

Se artikel 14 och 19 i förordning (EG) nr 178/2002, och artikel 4 och 5 i förordning (EG) nr 853/2004.

Offentlig kontroll vid handel inom EU

Eftersom fri rörlighet oftast gäller inom EU bör kontrollen när det gäller handeln mellan EU-länder ske som för andra livsmedelsföretag, fast med fokus på de särskilda kraven avseende egenkontroll enligt 4-5 §§ LIVSFS 2005:22 och salmonellagarantierna.

Kontrollen ska utföras som riskbaserad planerad kontroll och kontroll med anledning av RASFF, klagomål eller signaler som ger upphov till misstanke om att lagstiftningen inte efterlevs. Se artikel 9 och 44 förordning (EU) 2017/625.

Fynd av avvikelser och faror i sändningar innebär att både företag och myndigheter måste lägga tid och resurser på till exempel spårning, återkallande, att inhämta och lämna information samt kommunikation med andra företag och myndigheter. Företagen är skyldiga att samarbeta med myndigheterna i detta arbete. Se artikel 19 i förordning (EG) nr 178/2002 samt artikel 137 och 138 i förordning (EU) 2017/625.

Om myndigheten i samband med kontroll upptäcker avvikelser som innebär att livsmedlen inte får släppas ut på marknaden, eller när myndigheten meddelas av företaget om sådana avvikelser som ännu inte åtgärdats, bör myndigheten förbjuda vidare hantering av sändningen till dess att en lämplig åtgärd föreslås av företaget och godkänns av myndigheten. Se artikel 138 i förordning (EU) 2017/625.

Åtgärder vid bristande efterlevnad

Om det finns eller antas finnas en direkt eller indirekt hälsorisk kopplad till avvikelsen ska myndigheterna rapportera avvikelsen, faran, vidtagna åtgärder, spårningsinformation med mera, via RASFF. Om det är en avvikelse som inte utgör eller kan antas utgöra någon risk men som kan få konsekvenser för ett annat EU-land, ska det meddelas i AAC.

Information och spårbarhet i samband med återkallelse

RASFF och AAC

Om möjligt kan en sändning skickas tillbaka till avsändaren för åtgärd, till exempel vid märkningsbrister eller liknande.

Sändningar som inte får släppas ut på marknaden på grund av mikrobiologisk kontamination eller andra hälsofaror brukar destrueras. Alternativ till detta kan ibland vara att använda dem för något annat ändamål än som livsmedel.

Ibland kan det vara möjligt att skicka mikrobiologiskt kontaminerade livsmedel till en anläggning där faran elimineras genom värmebehandling eller liknande process. Om en sändning ska skickas till en sådan anläggning, bör myndigheten i sitt beslut ställa krav på att mottagande anläggning och dess

kontrollmyndighet är informerade. Mottagande anläggning ska ha anpassade förfaranden och kontroller på plats för att hantera kontaminerade livsmedel.

Oavsett åtgärd bör krav ställas i myndighetens beslut på att livsmedelsföretagaren kan visa upp dokumentation som visar på att sändningen har hanterats på det valda sättet. Vid destruktion bör krav ställas på att företagaren visar upp destruktionsintyg. Om sändningen skickas tillbaka kan krav ställas på att företagaren ska visa upp skriftlig dialog med avsändande anläggning och dess myndighet där det framgår att returen accepteras samt sändningsdokument, till exempel speditörens faktura för transportkostnader, fraktkvitto från speditör/agent, sjöfraktsedel eller annat dokument som bevisar att transporten utförts.

Om livsmedelsföretagaren inte kan skicka tillbaka sändningen eller kan använda livsmedlen för något annat ändamål än som livsmedel inom rimlig tid, bör myndigheten besluta om att destruera sändningen enligt artikel 138.2 g i förordning (EU) 2017/625. Vad som är rimlig tid varierar med sändningens tillstånd, till exempel kan en fryst produkt vänta betydligt längre än en färsk.

Senast uppdaterad 10 november 2026 Ansvarig grupp ROR_LH